

โรงพยาบาลก้นตั่ง
รหัสเอกสาร SP-PCT-008
เรื่อง แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยระยะสุดท้าย

	ชื่อ / สกุล	ลายเซ็น	วัน เดือน ปี
ผู้จัดทำ	นางทิจากร แก่นอินทร์ นางเบญจวรรณศิวาริน ตัวแทนทีม (PCT)		ต.ค.60
ผู้ตรวจสอบ	(นพ.ชาญชัย สามัคคีนิษฐ์) รองประธานทีม PCT		ต.ค.60
ผู้อนุมัติ	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลก้นตั่ง (นายยศกร เนตรแสงทิพย์)		ต.ค.60

สำเนาฉบับที่.....
แก้ไขครั้งที่.....
วันที่บังคับใช้.....

	ระเบียบปฏิบัติ โรงพยาบาลก้นตั่ง	เรื่อง แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยระยะสุดท้าย เอกสารเลขที่ SP - PCT - 008 หน้าที่ 1/5

1.วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยระยะสุดท้ายที่เข้ารับการรักษาในรพ. กันตังให้เป็นแนวทางเดียวกัน
- 1.2 เพื่อให้ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยเป็นผู้ป่วยระยะสุดท้ายและจำหน่ายกลับบ้าน ได้รับการดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามเหมาะสมและเผชิญกับความตายอย่างสมศักดิ์ศรี
- 1.3 เพื่อให้ครอบครัวและญาติผู้ป่วยได้รับการดูแลหลังความตายตามความเหมาะสมและพึงพอใจในบริการที่ได้รับ

2.ขอบเขตความรับผิดชอบ

ทีมสหวิชาชีพที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในโรงพยาบาล ได้แก่ แพทย์ พยาบาล เภสัชกร แพทย์แผนไทย โภชนากร นักกายภาพบำบัด พยาบาลจิตเวชและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้แก่ ผู้นำศาสนา พยาบาลวิชาชีพในรพ สต. อสม/นสค. ผู้นำชุมชน

3.กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ป่วยระยะสุดท้ายที่จำหน่ายเนื่องจากต้องการกลับไปดูแลที่ชุมชน

4.คำจำกัดความ

ผู้ป่วยระยะสุดท้าย หมายถึง ผู้ป่วยที่มีอาการของโรคที่ไม่ตอบสนองต่อการรักษา ทำได้เพียงการดูแลแบบประคับประคอง ในเรื่องการเจ็บปวด และอาการอื่นๆทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ผู้ป่วยจะมีอาการทรุดลงไปเรื่อยๆและจะเสียชีวิตในที่สุด(สุคนธ์ กุรัตน,พัชรี ภาระโช,สุวิริยา สุวรรณโคตร.(2556)

Palliative care คือ รูปแบบการดูแลสุขภาพในผู้ต้องทนทุกข์ทรมานด้วยโรคที่คุกคามต่อชีวิต โดยมีเป้าหมายให้ผู้ป่วยและครอบครัว สามารถเผชิญความเจ็บป่วยที่อยู่ด้วยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดเท่าที่ทำได้ ซึ่งประกอบด้วยการป้องกัน และลดภาวะทุกข์ทรมานจากความเจ็บปวด และมีปัญหาด้านอื่นทั้งด้านร่างกาย จิตใจและจิตวิญญาณ (WHO,2005อ้างอิงในศรีเวียง ไพโรจน์กุล,2553)Palliative careเป็นการดูแลแบบประคับประคอง ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่รู้ผลการวินิจฉัยโรคจากแพทย์โดยไมคำนึงถึงว่าผู้ป่วยจะมีชีวิตเหลืออยู่นานเท่าไร ส่วนครอบครัวและผู้ดูแลจะครอบคลุมไปถึงระยะเวลาหลังผู้ป่วยเสียชีวิต (WHO,2002:สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.),มปป.)

End of life care คือการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายเป็นการดูแลผู้ป่วยที่รู้ว่ามึระยะเวลาเหลือจำกัดสวຍใหญ่จะนับเวลาประมาณ 6เดือนก่อนเสียชีวิต

Terminal careคือการดูแลผู้ป่วยใกล้เสียชีวิต ประมาณ 1 สัปดาห์สุดท้าย หรือเรียกช่วงนี้ว่า ระยะใกล้ตาย (Dying)

ระเบียบปฏิบัติ
โรงพยาบาลกันตัง

เรื่อง แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยระยะสุดท้าย
เอกสารเลขที่ SP - PCT - 008
หน้าที่ 2/5

5. บทบาทของทีมสหสาขาวิชาชีพและครอบครัว

5.1 บทบาทแพทย์ความรับผิดชอบโดยตรงของแพทย์คือ การวินิจฉัยที่ถูกต้อง การให้ข้อมูลที่ครบถ้วน สามารถเข้าใจง่าย และการดูแลที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยทางด้านร่างกาย และจิตใจ นอกจากนี้แพทย์ต้องมีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยในการดูแลรักษาอาการต่างๆแล้วยังต้องให้ความสนใจ ให้ความสำคัญกับคำพูดลักษณะท่าทางและอาการแสดงผู้ป่วย แพทย์ควรสอบถามผู้ป่วยถึงลำดับของอาการที่สร้างความทุกข์ทรมานให้มากที่สุด และสนใจดูแลรักษาอาการเหล่านั้นอย่างครบถ้วน

5.2 บทบาทของพยาบาล พยาบาลมีบทบาทในการดูแลเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ โดยการใช้กระบวนการพยาบาลตั้งแต่การประเมินสภาพ กำหนดข้อวินิจฉัย วางแผนการพยาบาล ปฏิบัติการพยาบาลและประเมินผลการพยาบาล แผนการดูแลนั้นมีเป้าหมายเพื่อการบรรเทาอาการหรือหยุดยั้งความทุกข์ทรมานและต้องพิจารณาตามลำดับความสำคัญ ความรุนแรง อาการและความต้องการของผู้ป่วย พยาบาลสามารถดูแลและให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยและญาติในการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายเช่นดูแลการรับประทาน อาหารและน้ำ ดูแลความสะอาดร่างกาย การขับถ่าย การพักผ่อนนอนหลับ การป้องกันอันตราย การช่วยเหลือให้ผู้ป่วยได้รับความสุขสบาย การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม การดูแลเพื่อตอบสนองด้านจิตใจและอารมณ์ พยาบาลต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วย เข้าใจปฏิกิริยาของผู้ป่วยต่อความเจ็บป่วยและความตาย ต้องไวต่อความรู้สึก อุดหนุนและสังเกตด้วยความระมัดระวัง เป็นผู้ฟังที่ดี แสดงกิริยาตอบรับพอสมควร เปิดโอกาสและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นใกล้ชิดในครอบครัว ทำกิจกรรมตามความเชื่อและประเพณี วัฒนธรรม สังคม ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งช่วงเตรียมความพร้อมของญาติในครอบครัวก่อนจะเข้าหาผู้ป่วยในวาระสุดท้าย และให้กำลังใจครอบครัวในการดำเนินชีวิตต่อไป แม้ผู้ป่วยเสียชีวิตแล้ว

5.3 บทบาทของเภสัชกร เภสัชกรมีบทบาทสำคัญในการเตรียมยาที่จำเป็นให้เพียงพอ เช่นยาระงับปวดโดยเฉพาะ Morphine รูปแบบต่างๆ มีบทบาทการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารยา ปฏิบัติการต่างๆ

5.4 บทบาทนักสังคมสงเคราะห์ (พยาบาลผู้รับผิดชอบทำหน้าที่แทนใน รพ.ที่ไม่มีนักสังคมสงเคราะห์)มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือผู้ป่วยและครอบครัวทางการเงิน สิทธิประโยชน์ การสนับสนุนให้ดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้ การให้ความช่วยเหลือทางสังคมโดยให้คำปรึกษาสนับสนุนผู้ป่วยและครอบครัวที่มีปัญหาซับซ้อนการทำความเข้าใจหลักการของการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย การประสานงานการเข้าออกจากโรงพยาบาล การเยี่ยมบ้าน การติดต่อประสานงานองค์กรให้ความช่วยเหลือในภูมิภาคของผู้ป่วย การฝึกทักษะที่สามารถหารายได้ การติดตามญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงที่ขาดการติดต่อ การปรับตัวของครอบครัวผู้ป่วยก่อนและหลังการเสียชีวิต และการจัดกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้ผู้ป่วยและครอบครัวสามารถกลับไปดำรงชีวิตในสังคมของตนเองได้อย่างมีคุณภาพ

ระเบียบปฏิบัติ
โรงพยาบาลกัญติง

เรื่อง แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยระยะสุดท้าย
เอกสารเลขที่ SP - PCT - 008
หน้าที่ 3/5

5.5 บทบาทของผู้นำศาสนา สามารถช่วยเหลือผู้ป่วยและครอบครัวในการเผชิญภาวะวิกฤตของชีวิตจากความเจ็บป่วยและความตายได้โดยความต้องการและสมัครใจของผู้ป่วย ด้วยการให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิต หรือสวดมนต์ไหว้พระ ซึ่งช่วยผู้ป่วยได้รับการตอบสนองทางจิตวิญญาณ จากการได้ทำบุญหรือร่วมในพิธีกรรมตามความ

เชื่อ การได้พบพระหรือผู้นำศาสนาเพื่อปลดปล่อยความขัดแย้งทางจิตวิญญาณหรือบาปที่ฝังใจอยู่ก่อนเสียชีวิต

5.6 บทบาทของครอบครัว ญาติพี่น้องที่ดูแลใกล้ชิดของผู้ป่วย เช่น สามี ภรรยา บิดามารด หรือบุตรคนใดคนหนึ่ง มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือดูแลเป็นกำลังใจ สนับสนุน ชี้แนะแนวทาง พยาบาลควรทราบความสัมพันธ์ของผู้ป่วยกับบุคคลต่างๆ กิจกรรมที่ผู้ป่วยปฏิบัติประจำ เพื่อใช้พิจารณาดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ป่วยเช่น การได้พบบุตรที่อยู่ห่างไกลเพื่อกล่าวคำอำลา เป็นต้น ญาติพี่น้องควรรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการวินิจฉัย การรักษา การพยากรณ์โรค และมีโอกาสร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาให้มากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นที่มีทั้งผลดีและเสีย หรืออาจมีข้อขัดแย้งในอนาคตได้เช่น การช่วยฟื้นคืนชีพ การใส่ท่อหรือแอสายต่างๆในร่างกาย สถานที่ผู้เสียชีวิต ญาติพี่น้องควรได้รับรู้เกี่ยวกับการดูแลอาการสำคัญต่างๆ และการช่วยเหลือดูแลตามความต้องการของผู้ป่วย ซึ่งจะแบ่งเบาภาระงานของครอบครัว ได้ช่วยให้ผู้ดูแลเกิดความมั่นใจเมื่อต้องให้การช่วยเหลือ ที่บ้าน นอกจากนี้พยาบาลยังมีบทบาทสำคัญในการให้กำลังใจ และสนับสนุนบุคคลในครอบครัวให้ได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก และให้ผู้ดูแลผ่อนคลาย ได้พักทั้งร่างกายและจิตใจ

6.แนวทางปฏิบัติการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยระยะสุดท้าย

ผู้ป่วยที่แพทย์ให้การวินิจฉัยว่าเป็นผู้ป่วยระยะสุดท้ายที่ได้รับการประเมิน PPs<40%และต้องการกลับไปดูแลที่บ้าน ดังนั้นก่อนจำหน่าย 1 สัปดาห์ให้ทีมดูแลและปฏิบัติตามแนวทางดังนี้

1. ทีมดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายร่วมกันทบทวนการดูแลในโรงพยาบาลในผู้ป่วยแต่ละรายในประเด็นต่อไปนี้
  - 1.1 ระบบส่งต่อ เตรียมการเพื่อส่งต่อผู้ป่วยกลับบ้านได้แก่ สถานที่ส่งต่อ เส้นทางไป ระยะทางไป กลับแล้วจึงประสานรถสำหรับส่งผู้ป่วยกลับบ้านและดูแลที่ติดตามไปส่ง ระบุวัน เวลาที่ส่งให้แผนกยานพาหนะและหอผู้ป่วยทราบ
  - 1.2 การสอนแนะนำแก่ญาติ ทบทวนประเด็นที่ยังเป็นปัญหาด้านการปฏิบัติการดูแลที่บ้าน ทวนสอบเพื่อให้แน่ใจว่าทำได้จริงโดยทีมผู้รับผิดชอบเช่นการให้อาหารทางสายยาง การดูดเสมหะ การเปลี่ยนสายสวนคาปัสสภาวะ การให้ออกซิเจนที่บ้าน และการทำแผล ฯลฯ
  - 1.3 การเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ติดตัวผู้ป่วยกลับบ้านและอุปกรณ์สำรองได้แก่ สายยางสำหรับให้อาหารเหลว สาย suction สายสวนปัสสาวะ สายออกซิเจน อุปกรณ์สำหรับทำลายเชื้อเช่นน้ำยาล้างมือ ชุดทำแผล ถังมือ สำลี ฯลฯ

ระเบียบปฏิบัติ
โรงพยาบาลก้นตั่ง

เรื่อง แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยระยะสุดท้าย
เอกสารเลขที่ SP - PCT - 008
หน้าที่ 4/5

- 1.4 การเตรียมสถานที่พักผู้ป่วยและสิ่งแวดล้อมที่บ้าน ได้จากการลงไปที่บ้านผู้ป่วยก่อนส่งผู้ป่วยกลับบ้าน 1 ครั้งเพื่อปรับปรุงสถานที่พักให้เหมาะสมกับระยะเวลาเจ็บป่วยและความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วย
- โดยเน้นความสะอาด ไม่รกรุงรัง การระบายอากาศดีและการมาเยี่ยมหรือมาให้กำลังใจของญาติหรือเพื่อนบ้าน สะดวก ฯลฯ
2. ทีมสรุปปัญหาเมื่อกลับบ้านที่ได้จากการทบทวน บันทึกลงในแบบฟอร์มการวางแผนจำหน่าย การแก้ปัญหา และปัญหาที่ยังเหลืออยู่และนำมาวางแผนในกระบวนการพยาบาลโดยประสานผู้ที่เกี่ยวข้องเช่น ปัญหาการเจ็บปวดโดยเภสัชกร ปัญหาการนอนนานปวดเมื่อยกระดูก กล้ามเนื้อโดยนักกายภาพบำบัด/ แพทย์แผนไทยปัญหาด้านการเงินโดยพยาบาลผู้รับผิดชอบประสานแทนนักสังคมสงเคราะห์ (รพช.ไม่มีวิชาชีพนี้)ดังนี้
- 2.1 การให้ความรู้ผู้ดูแลได้แก่ การใช้แหล่งประโยชน์ที่มีในชุมชน การดูแลตามปัญหาที่มีไปจาก รพ.และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นใหม่หลังกลับไปอยู่บ้าน ระบุผู้ดูแลหลักให้ชัดเจนเพื่อให้ความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง
- 2.2 ทีมเยี่ยมบ้านกำหนดวัน เวลาในการติดตามลงเยี่ยมบ้านหลังจำหน่าย ระบุผู้เกี่ยวข้องที่ลงเยี่ยมติดตามปัญหา การประสานทีมงานเยี่ยม
- 2.3 การเตรียมอุปกรณ์สนับสนุนไปให้พร้อมได้แก่ยาบรรเทาอาการต่างๆ อุปกรณ์สำหรับการดูแล เงินที่ต้องเบิกจากกองทุนพระเทพฯ กองทุนสะสมบุญ ไปให้พร้อมตามความเหมาะสม
- 2.4 การประสานงานไปยัง รพ.สตในพื้นที่โดยตรงกับผู้รับผิดชอบ รพ.สตและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เช่น อสม. นสค.จิตอาสาและผู้นำศาสนาในพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจในการดูแลร่วมกัน กำหนดผู้ดูแลหรือการประสานงานกับผู้รับผิดชอบใน รพ. กรณีวันหยุดเสาร์ อาทิตย์หรือหยุดติดต่อกันหลายวันเช่น สงกรานต์ การเตรียมเอกสาร คู่มือ สำหรับผู้ดูแลในพื้นที่ไปให้พร้อม
- 2.5 การวางแผนการลงเยี่ยมที่บ้านร่วมกับผู้ดูแลในพื้นที่หลังจำหน่ายใน 3 วันเตรียมแฟ้มประวัติการเยี่ยมวางแผนช่วงเวลาผู้ป่วยและครอบครัวสะดวกให้ลงเยี่ยมผู้ป่วยที่บ้าน
3. ส่งผู้ป่วยกลับบ้านในเวลาที่กำหนด โดยประสานรถ เตรียมแผนที่บ้านผู้ป่วย เส้นทางสะดวก ปลอดภัยและใกล้ที่สุด กำหนดช่องทางติดต่อระหว่างญาติกับทีม รพ.มีการประเมินการดูแลที่บ้านเป็นระยะ พร้อมสรุปผลการดูแลแต่ละรายนำมา conference เพื่อพัฒนางาน ระบบงานต่อเนื่อง
4. ผู้ป่วยเสียชีวิตหลังจำหน่ายที่บ้าน การดูแลครอบครัวหลังผู้ป่วยเสียชีวิต โดยการไปร่วมงานศพ ให้กำลังใจญาติ และติดตามต่อเนื่องระยะเวลา 1 เดือน หลังการเสียชีวิตหากการโศกเศร้าญาติไม่หายภายใน 1 เดือนต้องมีการติดตามญาติมารับการรักษาต่อไป

ระเบียบปฏิบัติ
โรงพยาบาลกั้นตัง

เรื่อง แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยระยะสุดท้าย
เอกสารเลขที่ SP - PCT - 008
หน้าที่ 5/5

แบบประเมินที่ใช้(ภาคผนวก)

1. แบบประเมินระดับผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Performance Scale:PPs)
2. แบบประเมินอาการรบกวนการเจ็บป่วย 9 อาการของ ESAS
3. ใบส่งต่อผู้ป่วย Palliative care ในรพสต.
4. ใบตอบกลับการดูแลผู้ป่วย Palliative care ในชุมชน
5. แบบประเมินการเสียชีวิตอย่างสง่างาม(Good death)

อ้างอิง

กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.(2557).แนวทางการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย.

ศรีเวียง ไพโรจน์กุล.(2553). *เกณฑ์การวินิจฉัยผู้ป่วยระยะสุดท้าย*.ขอนแก่น:คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.